

Apocalyptisch?

3 juli Tuindorpkerk, ds Nico den Bok

Hebt u de laatste tijd ook wel eens dat gevoel, dat het einde van de wereld nabij is? Het einde, de apocalyps komt met plagen en oorlogen, zegt Openbaring. Na twee jaar wereldwijde epidemie, die nog niet voorbij is, en ondertussen over de hele wereld, als gevolg van de opwarming van de aarde, natuurrampen die de komende jaren nog zullen toenemen omdat we de economie toch voor het milieu laten gaan; en al vier maanden oorlog in Europa, die ook nog niet voorbij is en nog altijd de potentie heeft uit te groeien tot een wereldoorlog – ja dan komt de gedachte aan een eindtijd niet uit de lucht vallen. Hij komt op bij veel mensen, en niet alleen christenen.

Gaan we dan te rade in hét apocalyptische boek, Openbaring, dan staan we meteen voor een raadsel. Dit Bijbelboek is geschreven in een tijd dat mensen ook met plagen en oorlogen te maken hadden, maar toen is het einde van de wereld toch niet gekomen. We leven inmiddels tweeduizend jaar later. Dus hoe urgent kan ons nieuwe gevoel van het einde zijn als we ons licht bij dit Bijbelboek aansteken? Hoe moeten we omgaan met onze schrik en zorg?

Laten we dat eerst aan de eerste christenen vragen: hoe gingen zij om met rampspoed? Bij de schrijver van Openbaring, Johannes, of bij Paulus zien we iets opmerkelijks. Zij roepen hun gemeentes vooral op om – gewoon goed te blijven doen. Om te leven alsof je nog alle tijd hebt. Ze zeggen niet: red nu je lijf en leden, de rest komt later wel. Ze zeggen: leef nu zoals het altijd goed is om te leven.

Er is bij de eerste christenen nog iets opmerkelijks. In de oudste geloofsbelijdenis, die zij opstelden en wij nog steeds gebruiken, wordt gesproken over de wederkomst van Christus, maar niet over het einde van de wereld. 'Ik geloof in God de Vader – Zijn eniggeboren Zoon – gestorven en begraven, opgestaan en opgevaren, zittend aan de rechterhand van de Vader vanwaar hij komt om te oordelen levenden en doden'. Wij geloven in het komend oordeel, maar niet in het einde van de wereld.

Waarom ontbreekt hier elke apocalyptische dreiging? En waarom die oproep om bij een apocalyptische dreiging niet over te gaan op noodmaatregelen, maar ten volle goed te blijven leven? Laat ik eerst het korte antwoord geven.

Dat is, denk ik, omdat de eerste christenen beseften dat de belangrijkste 'apocalyptische gebeurtenis' na Christus in een heel gewoon feit schuilt: dat het einde inderdaad komt – in het leven van ieder mens. En dat dit einde dan allereerst betekent: voleinding, want dan komt een leven dat helemaal goed is.

- Laten we dit antwoord wat langer beluisteren. Wanneer het einde van de wereld komt, zal Jezus ongetwijfeld komen. Maar als mens maak je in je eigen leven het einde van jouw wereld mee, en dan ook de komst van Christus. Elk mens zal een keer sterven. En dat gebeurt of er nu oorlog is of vrede. Elke dreiging van het einde van de *wereld* wordt dus gerelativeerd – niet weggenomen, maar op de tweede plaats gezet – door het besef dat voor u en mij, en voor ieder ander, het einde vroeg of laat komt. Wie daarop voorbereid is, staat anders in oorlogstijd, en in vredestijd.

Maar waarop moeten we ons dan voorbereiden? De tekst uit Openbaring zegt het met een beeld. In zijn visioen ziet Johannes een mens op een wolk met een sikkel in de hand. Waar onze wereld ten einde gaat – in het groot of het klein – komt de Heer om te *oogsten*. Dit beeld veronderstelt natuurlijk dat er gezaaid is, dat er op de akkers iets gegroeid is. Een bekend Bijbels beeld: God, onze Schepper, ziet uit naar de vrucht van zijn werk. De oogst, dat is menselijk leven dat goed uitgegroeid is.

Laten we even een stapje opzij doen. Goed uitgegroeid leven, dat is bij ons in het Westen de laatste decennia steeds meer beperkt geraakt tot drie dingen: welvaart, keuzevrijheid, en seculier leven als publieke basis. Volgens de Bijbel is dit een hachelijke inperking, en eigenlijk een heidens ideaal. Israël leerde als volk om goed om te gaan met de hele schepping, met de medemensen (ook van andere volken), en bovenal met God. Zorg voor de aarde, naastenliefde, goede godsdienst: waar kan de Heer van hemel en aarde deze oogst binnenhalen? Waar is menselijk leven te vinden dat goed uitgegroeid is, en als dat niet gebeurd is, door wat mensen doen of aangedaan wordt, hoe kan het dan toch nog helemaal goed komen?

Als u wat terugbladert in Openbaring, zult u merken dat deze vraag in de hemel ook gesteld is. Johannes schiet in tranen: Is er dan niemand..? Maar dan roept één van de oudsten rond de troon: De leeuw van Juda, de wortel van David, hij heeft overwonnen. En dan duurt het niet lang of de hele hemel zingt: Waardig is het lam!

Waar is deze waardigheid gebleken? Wanneer heeft het lam overwonnen? Toen het leefde, stierf – gedood werd – en opstond. Dat vieren we vooral met Pasen, met alle kerken op aarde, ook in Oekraïne en Rusland. Wat vieren we op Pasen? Dat God de eersteling van de oogst binnenbracht. Eén heeft goed geleefd, tot en met het einde, goed geleefd zelfs tot in een gewelddadige dood. Pasen zegt: dit menselijk leven is behouden, voorgoed. Als eerste van velen, als eerste van allen die hem willen volgen.

Hiermee trekt het Nieuwe Testament een lijn door die sterk vanuit het Oude Testament is aangezet, maar daar dreigt dood te lopen. God, de God van Israël, is de levende God, Hij is een God van levenden die trouw is aan het werk van zijn handen. Als het leven van zijn volk bedreigd wordt, door een vijand of een ziekte, komt Hij het redden. Hoeveel verhalen uit de Bijbel vertellen daar niet van: God redt! Maar, zeggen Job en Prediker, veel mensen worden niet gered, en ook als je wel gered wordt *in* dit leven, komt er toch een keer een eind *aan* dit leven. Neem Job, die alles verloor maar alles ook weer terugkreeg, zelfs dubbel en dwars. Weet u hoe het boek Job eindigt? Het allerlaatste zinnetje is: 'En Job stierf op hoge leeftijd'. Heeft dan toch de dood het *laatste* woord over het menselijke leven?

In het Nieuwe Testament is de Goede Boodschap niet, dat de dood is weggenomen. Alle mensen moeten nog steeds sterven. Ook zij die Jezus volgen. Jezus zelf is gestorven. Het evangelie is ook niet, dat het oude leven kan worden voortgezet. Dat er na de dreiging van het einde toch nog een verlenging komt. Dan zouden we op z'n best weer in de situatie van Job komen. En zouden ook onze fouten en allerlei rampspoed weer terugkomen.

Laten we opnieuw even een stapje opzij doen. In het Westen lijken we alle kaarten op deze redding gezet te hebben. Nog een paar maanden langer leven met een nieuw medicijn. Nog een paar jaar leven na het einde van oorlogsgeweld. En het is waar, wanneer we ons door Jezus laten leiden zal er ook redding en genezing komen. Maar komt vroeg of laat toch de dood.

Het Evangelie geeft het laatste woord aan: opstanding. Opstanding *uit* de dood. Dit is de manier waarop God ervoor gekozen heeft om trouw te zijn aan het werk van zijn handen. Het oude leven is een keer echt voorbij. Het Nieuwe Testament roept ons toe: bereid je daar op voor. Het einde dat komt als de Heer komt, is niet een tijdelijke redding van dit leven, maar de definitieve redding

van dit leven. Hij komt om de oogst binnen te halen. Alleen goed leven blijft. Alleen via opstanding blijft het. Wordt deze toekomst waardig! Ga daarom nu leven zoals je altijd zal kunnen blijven. Ga nu leven zoals je hart weet hoe je zou moeten leven. Want dat leven *is* je toekomst. Je enige blijvende toekomst. Elke tijd is de tijd om je daarop voor te bereiden.

- Misschien vindt u dit toch te hoog gegrepen. Moeten we nu een begin maken met eeuwig leven? In ideale omstandigheden is dit misschien van mensen te vragen, maar niet als er een epidemie of oorlog uitbreekt. Dan moet je alles inzetten op fysiek overleven. –Maar is dat zo? Kijk naar mensen die uit een oorlogsgebied kunnen vluchten maar dat niet doen. Zij blijven om anderen te helpen, met gevaar voor eigen leven. Zijn dat idealisten, of juist het tegendeel daarvan? En laten we ook naar onszelf kijken, wij die al tientallen jaren wel in ideale omstandigheden leven: geen oorlog, geen onderdrukking, geen honger. Hebben wij geleefd zoals het helemaal goed is om te leven? We hebben ons zo afgezet tegen bedenkelijke godsdienst, dat we ook de goede godsdienst zijn kwijtgeraakt. Naastenliefde is gelukkig gebleven; maar hoezeer beperkt geraakt tot zorg voor materiële condities. Die we dan allereerst voor onszelf willen blijven garanderen: hoe moeilijk valt het ons in te schikken en met anderen te delen.

Openbaring daagt ons uit: het komt aan op standvastigheid in het goede. Standvastigheid in de liefde voor God boven alles en voor je naasten als jezelf. Deze leefregel geldt dus ook in levensbedreigende omstandigheden, juist ook dan. Zo leven is het beste wat we kunnen doen in tijden van oorlog én in tijden van vrede. Openbaring zegt het ook nog op een andere manier: doen wat altijd goed is om te doen, dat is hem trouw blijven die de liefde voor God en mensen vlees en bloed gaf in leven én in sterven. En Jezus navolgen is God navolgen, vanuit de kracht die Hij ons geeft. Leven vanuit Pasen en Pinksteren.

Bid om deze kracht, en je zult die krijgen. Met die kracht komt er een diepe vrede in je ziel, iets van die sterke innerlijke vrede die Jezus bij zich had en die hij ook zijn volgelingen belooft. Vlak voor zijn sterven zei hij: ‘Mijn vrede geef ik u. Niet zoals de wereld die geeft geef ik die u’. En kort na zijn opstaan: ‘Vrede voor jullie! Ontvang de Heilige Geest’. –Als het lukt, desnoods door de schok van rampspoed of oorlog, deze vrede te vinden of terug te vinden, is de belangrijkste strijd gewonnen. Dan is er iets voor altijd en voorgoed gewonnen.

UIT DE LITURGIE

Gebed vanuit de nood van de wereld

Diaken

God, de oorlog in Oekraïne duurt al meer dan vier maanden. We bidden U voor de mensen in het oorlogsgebied, en voor hen die gevlucht zijn en hen die bleven, we bidden U voor burgers en soldaten, voor Oekraïense soldaten en Russische soldaten. We bidden ook voor allen die wereldwijd de gevolgen van de oorlog voelen, zoals mensen in Oost-Afrika die met honger bedreigd worden. *Zo bidden wij U allen tezamen: Levende erbarm U.*

Predikant

Heer, we willen ook naar onszelf kijken. Wij in het Westen hebben vrijwel alleen begrip voor de Oekraïners. Wat Rusland drijft vinden we totaal verkeerd. Leer ons ook te luisteren naar de andere partij, en leer ons kritisch naar onszelf kijken. Help ons te zien hoe U wilt dat we met de hele situatie omgaan. *Zo bidden wij U allen tezamen: Levende erbarm U.*

Diaken

Heer, ook wij voelen de gevolgen van de oorlog. Veel prijzen in ons land zijn gestegen. Geef dat we deze druk zoveel mogelijk met elkaar delen. Dat we durven geven van onze overvloed, en met minder tevreden leren zijn. Geef dat we dat ook blijven doen voor de nieuwe en oude vluchtelingen die in ons land binnenstromen. *Zo bidden wij U allen tezamen: Levende erbarm U.*

Predikant

Heer, we bidden U voor de kinderen en jongeren onder ons. Dat zij niet bang zijn als ze over oorlog horen, dat zij hoop houden bij zoveel dreiging in de wereld en met vreugde het contact met elkaar blijven zoeken. U hebt ons laten zien dat het leven meer dan het leven waard is! We denken ook aan allen die oud zijn. Geef dat we blijven doen wat we nog kunnen doen: bidden voor anderen, omzien naar elkaar in kleine attenties, geven wat we te geven hebben en wat we zelf niet meer nodig hebben. *Zo bidden wij U allen tezamen: Levende erbarm U.*

Gebeden

Voor overledene en nabestaanden. Hugo Siegelaar, Annelies Siegelaar, Anouk, Oscar en Patricia. Ook Willemien van der Vlist – van Asselt.

Voor Annette die een nieuwe baan heeft gekregen.

Heer, geef ons, jongeren en ouden, dat wij mogen ervaren wat we in Openbaring gehoord hebben: 'Gelukkig zij die sterven, zij zullen uitrusten van hun inspanningen, want hun daden vergezellen hen'. Als het goed is wat we doen, in welke omstandigheid dan ook, kunnen we in vrede leven; als het goed is wat we deden, in welke omstandigheden ook, kunnen we in vrede sterven. Want dan hebben we iets geproefd van de goedheid waarin U ons binnenleidt, elke dag opnieuw en op onze laatste dag voorgoed. Dank U wel daarvoor!

Stil gebed, Onze Vader